

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2023, sp. zn. 33 Cdo 1703/2022, ECLI:CZ:NS:2023:33.CDO.1703.2022.1

Číslo: 94/2023

Právní věta:

K projednání a rozhodnutí sporů ze smluv o veřejných službách v přepravě cestujících uzavřených podle § 8 zákona č. 194/2010 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) je dána pravomoc soudu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.02.2023

Spisová značka: 33 Cdo 1703/2022

Číslo rozhodnutí: 94

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pravomoc soudu

Předpisy: § 7 o. s. ř.

§ 8 odst. 1 zákona č. 194/2010 Sb.

§ 8 odst. 5 zákona č. 194/2010 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem-pobočky v Liberci ze dne 11. 3. 2022, sp. zn. 30 Co 1/2022, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. V souzené věci se žalobkyně domáhala vydání rozhodnutí, jímž by soud uložil žalovanému zaplatit 2 540 250 Kč s příslušenstvím z titulu smlouvy o závazku veřejné služby ve veřejné linkové dopravě ze dne 31. 5. 2017, uzavřené mezi žalovaným a právní předchůdkyní žalobkyně. Obsahem smlouvy bylo na straně žalobkyně převzetí závazku veřejné služby ve veřejné linkové dopravě, a to za účelem zajištění dopravní obslužnosti na území Libereckého kraje, na straně žalovaného pak závazek hradit žalobkyni kompenzaci vzniklou z plnění veřejných služeb v přepravě cestujících.

2. Okresní soud v Liberci (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 6. 8. 2021, č. j. 26 C 458/2018-371, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 2 540 250 Kč s úrokem z prodlení ve výši 0,05 % denně z částky 1 452 750 Kč ode dne 15. 7. 2018 do zaplacení, ve výši 0,05 % denně z

částky 216 500 Kč ode dne 7. 10. 2018 do zaplacení, ve výši 0,05 % denně z částky 252 250 Kč ode dne 5. 4. 2019 do zaplacení a ve výši 0,05 % denně z částky 618 750 Kč ode dne 24. 2. 2020 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

3. Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci (dále jen „odvolací soud“) usnesením ze dne 11. 3. 2022, č. j. 30 Co 1/2022-392, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil, rozhodl o postoupení věci Ministerstvu vnitra České republiky k dalšímu řízení a o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

4. Odvolací soud dovedl, že spor týkající se smlouvy uzavřené mezi účastníky je svojí podstatou sporem z veřejnoprávní smlouvy, byť s rovným postavením jejich účastníků a s reciprocitou vzájemných práv a závazků. V otázce pravomoci soudů k projednání a rozhodnutí této věci je smlouva o závazku veřejné služby ve veřejné linkové dopravě uzavřená podle ustanovení § 19 zákona o silniční dopravě smlouvou veřejnoprávního charakteru zakládající práva a povinnosti v oblasti veřejného práva a orgánem příslušným k vydání rozhodnutí o sporných otázkách z takové smlouvy plynoucích je správní orgán. Odkázal přitom zejména na rozhodnutí ze dne 25. 2. 2016, č. j. [Konf. 10/2015-11](#), v němž zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále též jen „zvláštní senát“), dovedl, že k řešení všech sporů týkajících se práv a povinností plynoucích z veřejnoprávní smlouvy, a to dokonce i mimosmluvní povahy (např. bezdůvodné obohacení či náhrada škody), je příslušný správní orgán. Pravomoc soudu k rozhodnutí v dané věci z uvedených důvodů dána není.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně (dále též „dovolatelka“) dovolání, které Nejvyšší soud projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb. – dále jen „o. s. ř.“).

6. Dovolatelka namítá nesprávný právní závěr odvolacího soudu o nedostatku pravomoci soudů k projednání sporu. Má za to, že odvolací soud se v souvislosti s řešením otázky pravomoci soudů v občanském soudním řízení projednat a rozhodnout spor o plnění ze smlouvy o veřejných službách v přepravě cestujících podle § 8 zákona č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon o veřejných službách v přepravě cestujících“), zahrnující v sobě otázku, „zda jsou tyto smlouvy o veřejných službách v přepravě cestujících veřejnoprávními smlouvami nebo nikoliv“, odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, resp. jde o otázku v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešenou. Oproti odvolacímu soudu prosazuje názor, že smlouvy uzavřené podle § 8 citovaného zákona nejsou podle výslovné zákonné úpravy smlouvami veřejnoprávními.

7. Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným, neboť k přezkumu předestřená procesní otázka pravomoci k rozhodování sporů ze smluv uzavřených podle úpravy zákona o veřejných službách v přepravě cestujících je otázkou v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Dovolání je důvodné.

10. Odvolací soud při svém právní posouzení vyšel z judikatury zvláštního senátu Nejvyššího správního soudu zřízeného zákonem č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ve znění pozdějších předpisů, který k otázce pravomoci k rozhodování sporů ze smluv uzavřených podle právní úpravy účinné do 30. 6. 2010 přijal závěr, že rozhodnutí o nárocích vyplývajících z veřejnoprávních smluv náleží příslušným správním orgánům (ke kontextu judikatorního vývoje řešení uvedené otázky srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2018, sp. zn. [28 Cdo 5101/2017](#), nebo ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. [28 Cdo 1521/2020](#)). Přitom ale odvolací soud přehlédl, že zvláštní senát o kompetenčním sporu rozhoduje vždy podle skutkového a právního stavu ke dni svého rozhodnutí (srov. usnesení zvláštního senátu ze dne 24. 11. 2004, čj. [Konf 3/2003-18](#), uveřejněný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 485/2005), a že v této projednávané věci byla smlouva o veřejných službách v přepravě cestujících ve veřejné linkové dopravě na dočasné zabezpečení stanoveného rozsahu dopravní obslužnosti Libereckého kraje pro oblast Východ č. OLP/744/2017 uzavřena dne 31. 5. 2017, tedy za účinnosti zákona č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů (dále opět jen „zákon o veřejných službách v přepravě cestujících“), podle něhož smlouva o veřejných službách v přepravě cestujících veřejnoprávní smlouvou není (srov. § 8 odst. 5 ve spojení s § 35 /přechodná ustanovení/). Důvodová zpráva k tomu uvádí, že nová úprava se „...v hodnocení povahy smlouvy odklání od usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2008, č. j. [Konf 31/2007-82](#), které vymezilo smlouvu o závazku veřejné služby jako veřejnoprávní smlouvu subordinační. Tato změna v pojetí charakteru smlouvy vychází ze změn v právní úpravě zabezpečování veřejných služeb, jednak na úrovni Evropské unie, kde došlo k nahrazení nařízení (EHS) č. 1191/69 nařízením (ES) č. 1370/2007, jednak na vnitrostátní úrovni, kde jsou změny soustředěny v předkládaném návrhu zákona. Předpisy EU opouštějí princip, že oblast veřejné dopravy je primárně vrchnostensky spravována jednostranným rozhodováním orgánů veřejné moci a zavádí naopak princip regulované soutěže a přiklání se ke smluvnímu základu vztahů mezi dopravci a orgány státní správy nebo samosprávy při zabezpečení veřejné dopravy. Nařízení již tedy neupravuje možnost bez dalšího uložit výkon závazku veřejné služby vrchnostenským rozhodnutím (s výjimkou marginálního případu rozhodování v mimořádné situaci, kde ovšem také upřednostňuje dohodu). V návaznosti na tento předložený návrh zákona tedy na straně jedné bere za základ vztahů mezi dopravcem a objednatelem uzavřenou smlouvu, jednak odstraňuje ze zákona o silniční dopravě možnost uložit dopravci při rozhodování o licenci provozování určitých linek ve veřejném zájmu (stávající § 12 odst. 2). Smlouva mezi dopravcem a příslušným orgánem veřejné moci tedy na základě nařízení č. 1370/2007 a na základě vnitrostátní úpravy, nově soustředěné v návrhu zákona o veřejných službách v přepravě cestujících, nemůže být v zásadě nahrazena jednostranným rozhodnutím úřadu o uložení povinnosti tyto služby poskytovat. Právě možnost učinit tento krok podle nařízení č. 1191/69 a stávajícího znění zákona o silniční dopravě byla jedním z hlavních důvodů, proč Nejvyšší správní soud posoudil smlouvy uzavírané podle této právní úpravy jako smlouvy veřejnoprávní. Rovněž co se týče možnosti smluvních stran při sjednávání obsahu smlouvy a stanovování výše kompenzace došlo k výraznému posílení smluvní volnosti, zejm. v případě, kdy je dopravce vybrán v soutěži. To vše svědčí tomu, že nová právní úprava opouští vrchnostenské pojetí a přiklání se a významně posiluje soukromoprávní prvky v charakteru smlouvy.“.

11. Z řečeného vyplývá, že právní závěr odvolacího soudu vycházející z řešení (uvedené procesní otázky – pravomoci soudu) založeném na závěrech vztahujících se k předchozí právní úpravě (opírající se zejména o § 19 zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě) účinné do 30. 6. 2010, podle nichž pravomoc rozhodovat spory vyplývající z těchto smluv (považovaných za veřejnoprávní) náležela příslušným správním orgánům, nemůže obstát.

12. Vzhledem k tomu, že na věc se vztahující právní úprava dotyčné smlouvy nepovažuje za smlouvy

veřejnoprávní, nepřichází do úvahy jiný závěr, než že rozhodování sporů z těchto smluv náleží soudům (§ 7 odst. 1 o. s. ř.).

13. Nejvyšší soud proto uzavírá, že dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn důvodně, a proto usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

14. Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1, věta první o. s. ř.).